

Konjunkturtendensene

Konjunkturedgangen i Norge har nå vart i over ett år, med kraftig nedgang i petroleumsinvesteringene som den viktigste drivkraften. Svak vekst i verdensøkonomien har i lang tid bidratt til å dempe den norske veksten. Den kraftige tilstrømmingen av asylsøkere til Europa vil medvirke til å trekke veksten noe opp i euroområdet og i Norge, og dermed bidra til en forsiktig norsk konjunkturoppgang i andre halvår av 2016.

I de fleste OECD-land falt den økonomiske veksten i 3. kvartal. I framvoksende økonomier er utviklingen todelt. Store råvareeksportører som Brasil og Russland er hardt rammet av de lave råvareprisene. Veksten er imidlertid fortsatt sterk i India og Kina, som begge importerer mye råvarer. Fallende råvarepriser har sammen med den internasjonale lavkonjunkturen bidratt til svært lav prisvekst internasjonalt. Noe høyere økonomisk vekst internasjonalt framover vil bidra til at råvareprisene inkludert olje vil ta seg noe opp.

Det store antallet asylsøkere til Europa den siste tiden vil medføre økte offentlige utgifter. Blant Norges viktigste handelspartnere er det særlig Tyskland og Sverige som tar i mot mange flyktninger. Tyske myndigheter har varslet en økning i offentlige utgifter tilsvarende 0,5 prosent av BNP i 2016 og 2017. I Sverige er anslaget på 0,9 prosent av BNP i 2016. På kort sikt ser det ut til at de økte utgiftene fører til større budsjettunderskudd og dermed innebærer en stimulans til økonomiene. I tråd med dette har vi oppjustert vekstanslaget for BNP i euroområdet med knappe 0,2 prosentpoeng neste år og 0,1 prosentpoeng i 2017 og klart mer for Sverige. Noe høyere økonomisk vekst vil imidlertid ikke redusere den svært høye arbeidsledigheten i euroområdet veldig mye. Selv om inflasjonen vil øke litt, kommer den neppe opp til den europeiske sentralbankens inflasjonsmål innenfor vår prognosehorisont. Det ligger dermed an til lave renter fram til 2018.

Både finanspolitikken og pengepolitikken har gitt, og vil fortsette å gi, stor og til dels økende stimulans til norsk økonomi. Den bedre kostnadmessige konkurransevnen på grunn av lang tids svekkelse av krona virker positivt på tradisjonell eksport. Vår vurdering er at investeringene i fastlandsnæringene vil ta seg noe opp framover. Etter hvert som også fallet i petroleumsinvesteringene blir mindre, og vi får litt mer drahjelp fra internasjonal økonomi, kan vi raskt få et omslag til litt høyere vekst, og en konjunkturoppgang kan komme i 3. kvartal 2016. Den lave produksjonsveksten siden i fjor sommer har ført til en relativt svak sysselsettingsutvikling slik at arbeidsledigheten har steget med om lag ett prosentpoeng fra gjennomsnittet i fjor, og vi er nå tilbake på 2005-nivået. Den økte aktivitetsveksten framover ventes å bringe ledigheten litt ned om et års tid.

Tilstrømmingen av asylsøkere til Norge har vært stor denne høsten. Den er riktignok klart redusert de siste ukene, og vi legger til grunn ytterligere noe nedgang. Likevel vil tilstrømmingen holde seg langt høyere enn normalt i hele prognoseperioden. Dette skjer på et tidspunkt med økende slakk i mange deler av norsk økonomi, noe som gjør at asyltilstrømmingen kan håndteres uten at det skapes særlig press i økonomien. Vi anslår at veksten i fastlandsøkonomien blir 0,2 prosentpoeng høyere neste år enn det den ellers ville ha vært, mens ledigheten bare trekkes marginalt ned. Den økte ressursbruken vil imidlertid måtte innebære redusert offentlig ressursbruk på et senere tidspunkt. Hvordan dette virker inn på det langsiktige målet om omstilling av norsk økonomi er ikke opplagt. I seg selv innebærer asyltilstrømmingen omstilling, men ikke til noen ny og varig type aktivitet. Det vil være avgjørende for velferdseffektene for befolkningen utenom de nye asylantene hvor raskt og godt asylsøkerne blir integrert i arbeidslivet og det norske samfunnet for øvrig. Avkastningen av offentlige ressurser brukt på dette kan være høy. I tillegg til å redusere presset på offentlige budsjetter direkte over tid, vil høy deltakelse i det norske arbeidslivet virke positivt på den økonomiske veksten.